

Frukostsamtal: Temperaturmätning på politiken

Henrik Ekengren Oscarsson, professor i statsvetenskap och programledare för valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet. Henrik var ordförande för SNS Demokratirådsrapport 2021 om *Polarisering i Sverige*.

Samtalet leds av *Isabella Parling*, senior projektledare, SNS.

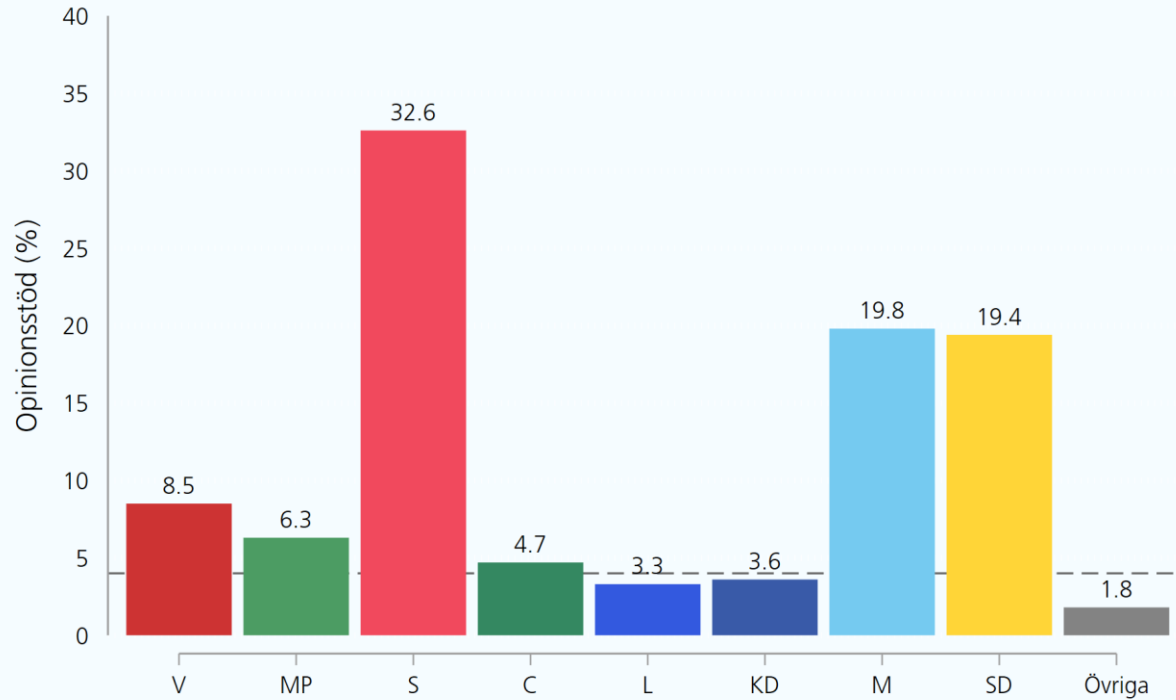

Temperaturmätning på svensk politik

Henrik Ekengren Oscarsson

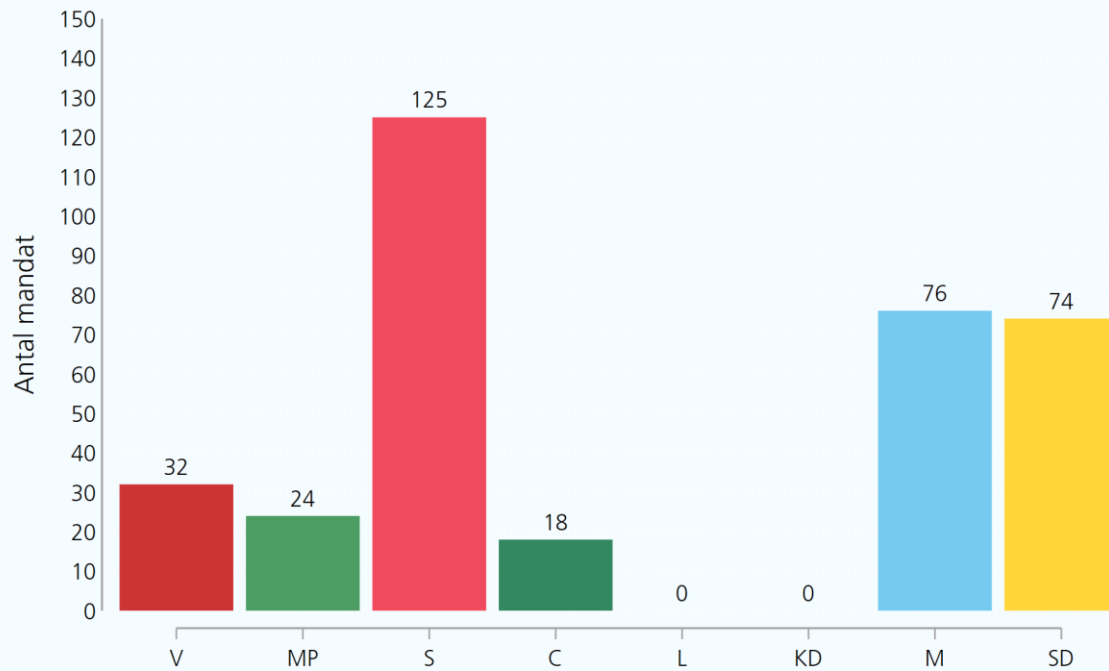
professor, forskningsledare vid Valforskningsprogrammet
Göteborgs universitet

Opinionsläget oktober 2022

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet (2024 10 10)

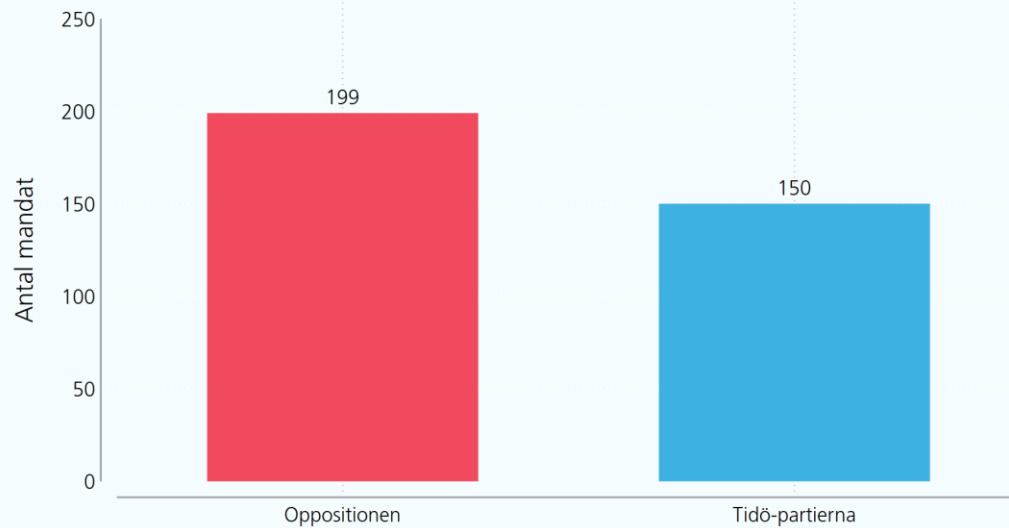
Kommentar: Sammanvägning av opinionsmätningar från SCB, Sifo, Demoskop, Novus, Ipsos och Indikator.

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet (2024 10 10)

Kommentar: Sammanvägning av opinionsmätningar från SCB, Sifo, Demoskop, Novus, Ipsos och Indikator.

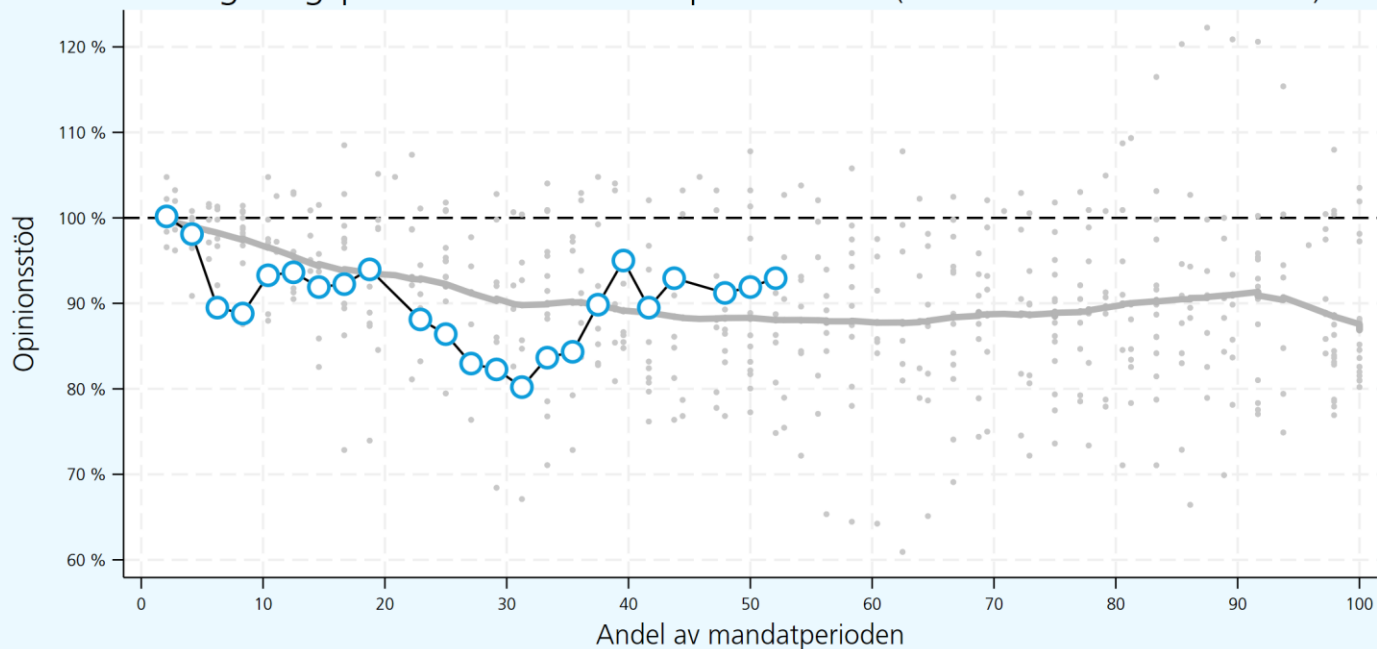
Mätningarnas Mätning

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet (2024 10 10)

Kommentar: Sammanvägning av opinionsmätningar från SCB, Sifo, Demoskop, Novus, Ipsos och Indikator.

Regeringspartiernas samlade opinionsstöd (i relation till valresultatet)

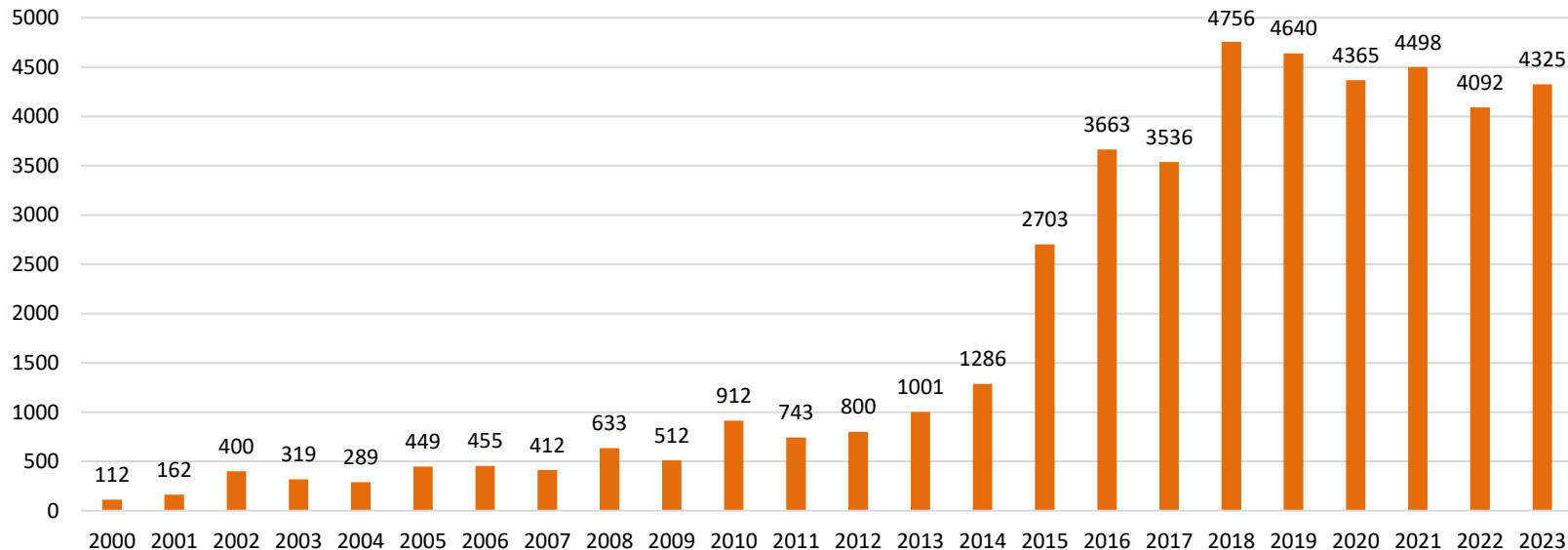
Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs Universitet. Data från Kantar Sifo 1967-2024

Kommentar: Mandatperioderna 1976-1979, 1979-1982 samt 2018-2022 exkluderade på grund av flera regeringskonstellationer under samma mandatperiod

Polarisering i Sverige

”Polarisering” i svenska redaktionella medier (antal)

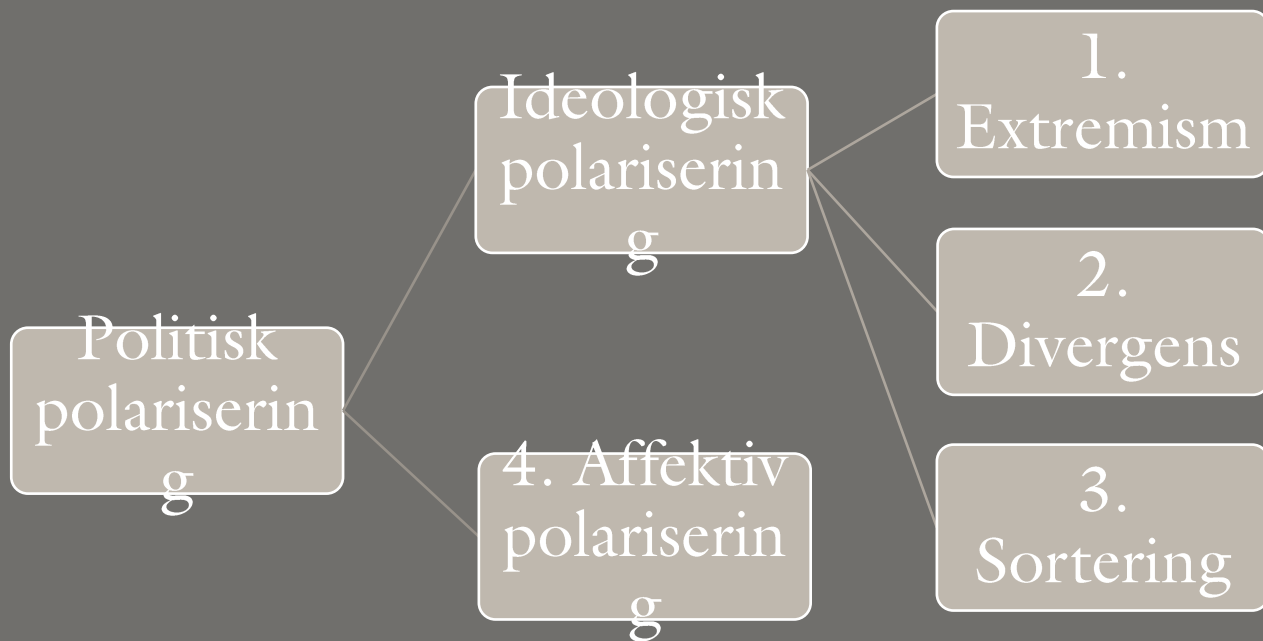

Politisk polarisering

”ett **tillstånd** eller en **process** som innebär eller medför stor eller växande **divergens** mellan demokratins huvudaktörer”

”tar sig uttryck i **olikheter** i politiska åsikter, värderingar och beteende hos politikens främsta huvudaktörer: partier, förtroendevalda, medier och medborgare.

Fyra typer av polarisering!

Ideologisk polarisering

Ideologisk polarisering

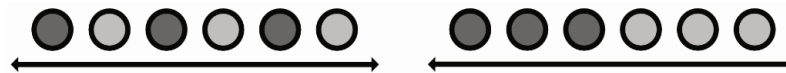
Polarisering som ökad **extremism**: mitten överges

Polarisering som ökad **divergens**: avstånden ökar

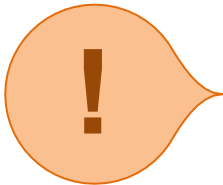
Polarisering som ökad **sortering**: ökad samling kring en position

- ➔ Hänsyn till aktörernas storlek
- ➔ Flera konfliktdimensioner: vänster-höger; kulturell värderingsdimension

Har den ideologiska polariseringen ökat?

Nej, inte på ett övergripande sätt, ideologisk polarisering har alltid varit stark i Sverige

Men på senare tid mer ideologisk polarisering för kulturella värderingsfrågor, så en "ny typ" av ideologisk polarisering har satt prägel

Ideologisk polarisering:

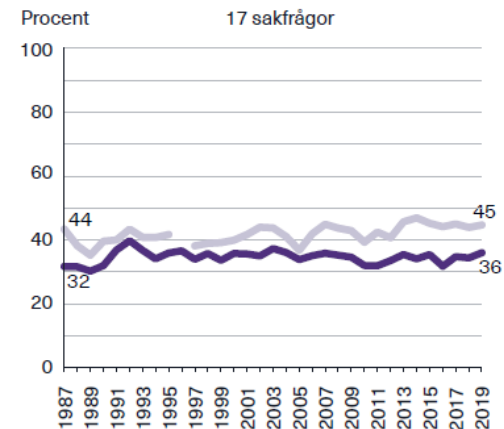
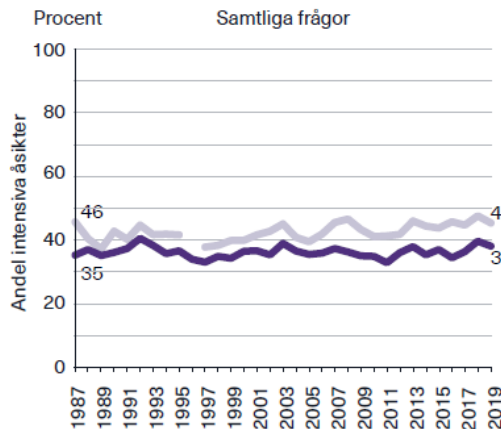
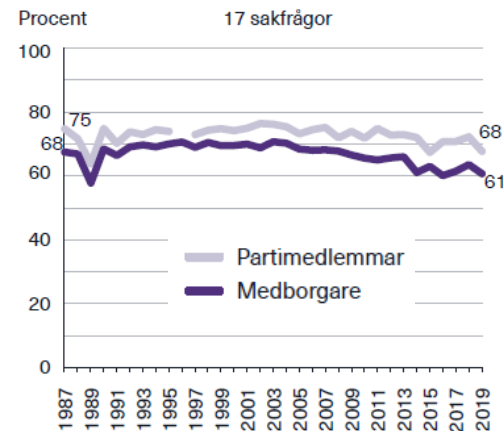
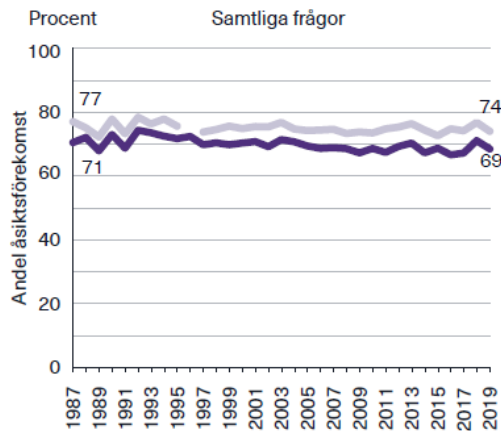
Graden av åsiktpolarisering
bland *medborgare* och
partimedlemmar 1987-2019

Åsiktsförekomst:

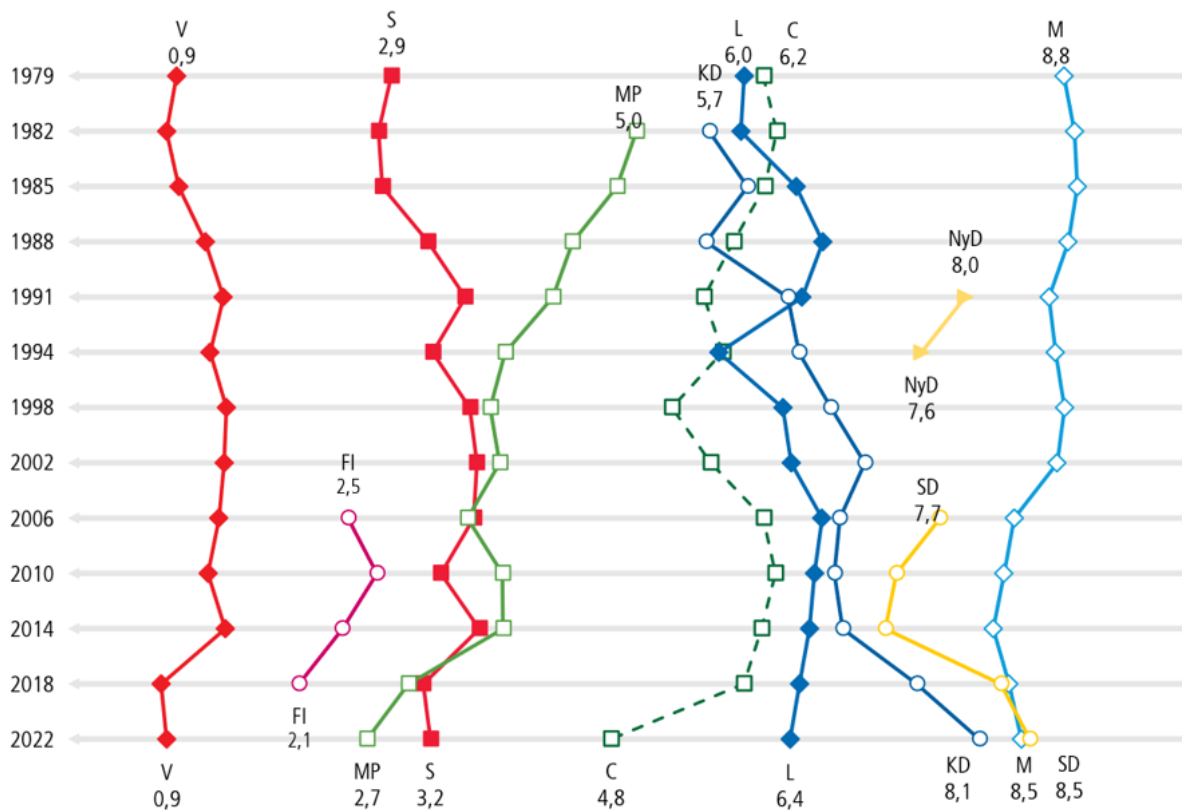
Hur stor andel har en åsikt alls?

Åsiktsintensitet:

Hur stor andel av de som har
en åsikt har en intensiv åsikt?

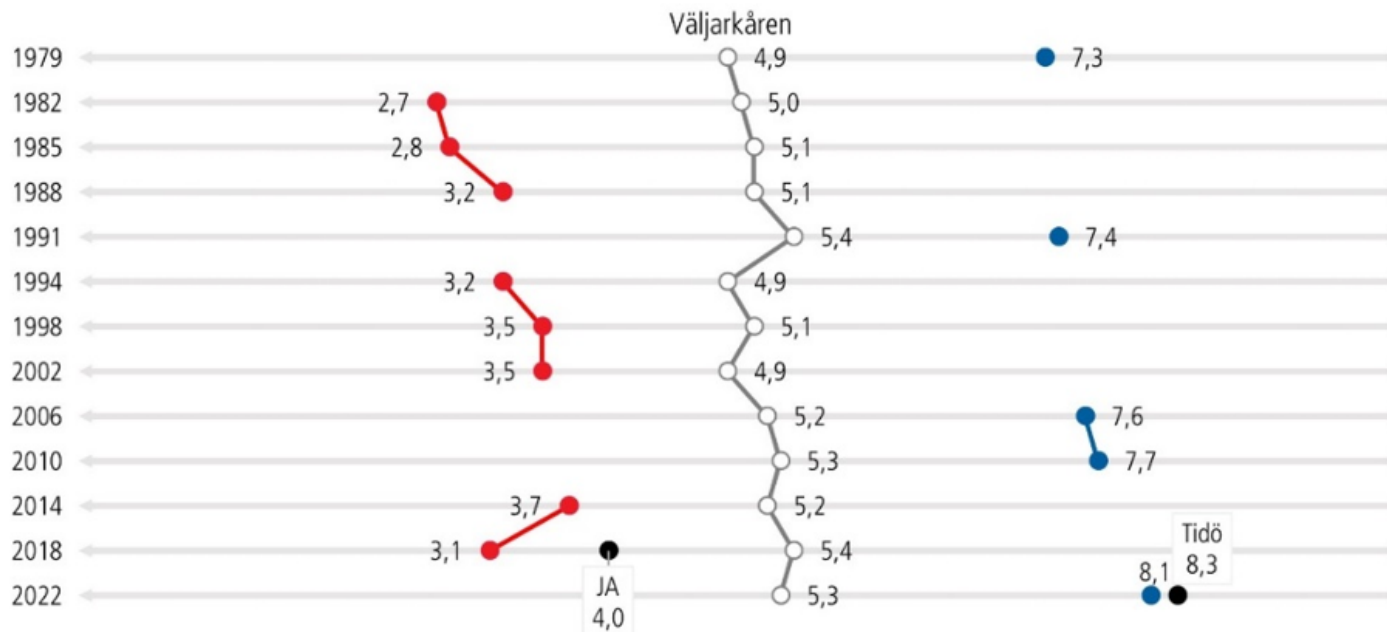

Figur 44.1 Väljarnas uppfattningar om partiernas vänster-högerpositioner 1979-2022 (medeltal).

Källa: Valundersökningarna 1979-2022

Figur 44.2 Vänster-högerpositioner för partierna i regeringen och i väljarkåren som helhet 1979-2022 samt för partier som står bakom Januariavtalet (2019-2021) respektive Tidöavtalet (2022) (viktade medeltal).

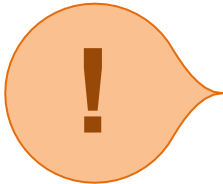

Källa: Valundersökningarna 1979-2022.

Affektiv polarisering

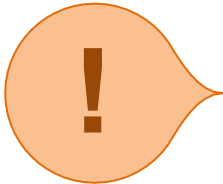
Vad är affektiv polarisering?

En form av polarisering där individer utvecklar starka negativa känslor, som ogillande eller hat, mot personer i motsatta politiska *grupper*, inte bara på grund av oenighet i sakfrågor utan baserat på deras identitet som gruppmedlemmar.

Hur kan man mäta affektiv polarisering?

Ett vanligt mått på affektiv polarisering utgår från vad partisympatisörer tycker om varandras *partier*. Då mäts den samlade mängden antipatier och sympatier i ett partisystem.

Tabell 14.2 De svenska väljarnas sämsta partier 1970–2022 (procent).

	V	MP	S	C	L	KD	M	SD	NYD	Annat parti	Antal svarande
1970	39	-	3	0	2	4	39	-	-	14	2 167
1973	39	-	4	1	8	4	30	-	-	15	1 760
1976	52	-	4	3	2	2	35	-	-	1	2 046
1979	41	-	10	5	2	2	40	-	-	1	2 382
1991	26	7	7	2	2	3	17	-	35	0	2 240
2018	14	12	3	2	0	2	3	51	-	13	2 990
2022	12	30	2	3	1	5	3	43	-	0	3 964

Källa: Valundersökningarna 1970–2022.

Kommentar: Frågan lyder "Vilket parti tycker du sämst om?". Resultaten har viktats mot partival. De huvudsakliga partierna i Annat parti var 1970: Kommunistiska Förbundet Marxist-Lenisterna (0,4%), 1973: Kommunistiska Förbundet Marxist-Lenisterna (revolutionärerna) (0,2%) och 2018: Feministiskt Initiativ (12%).

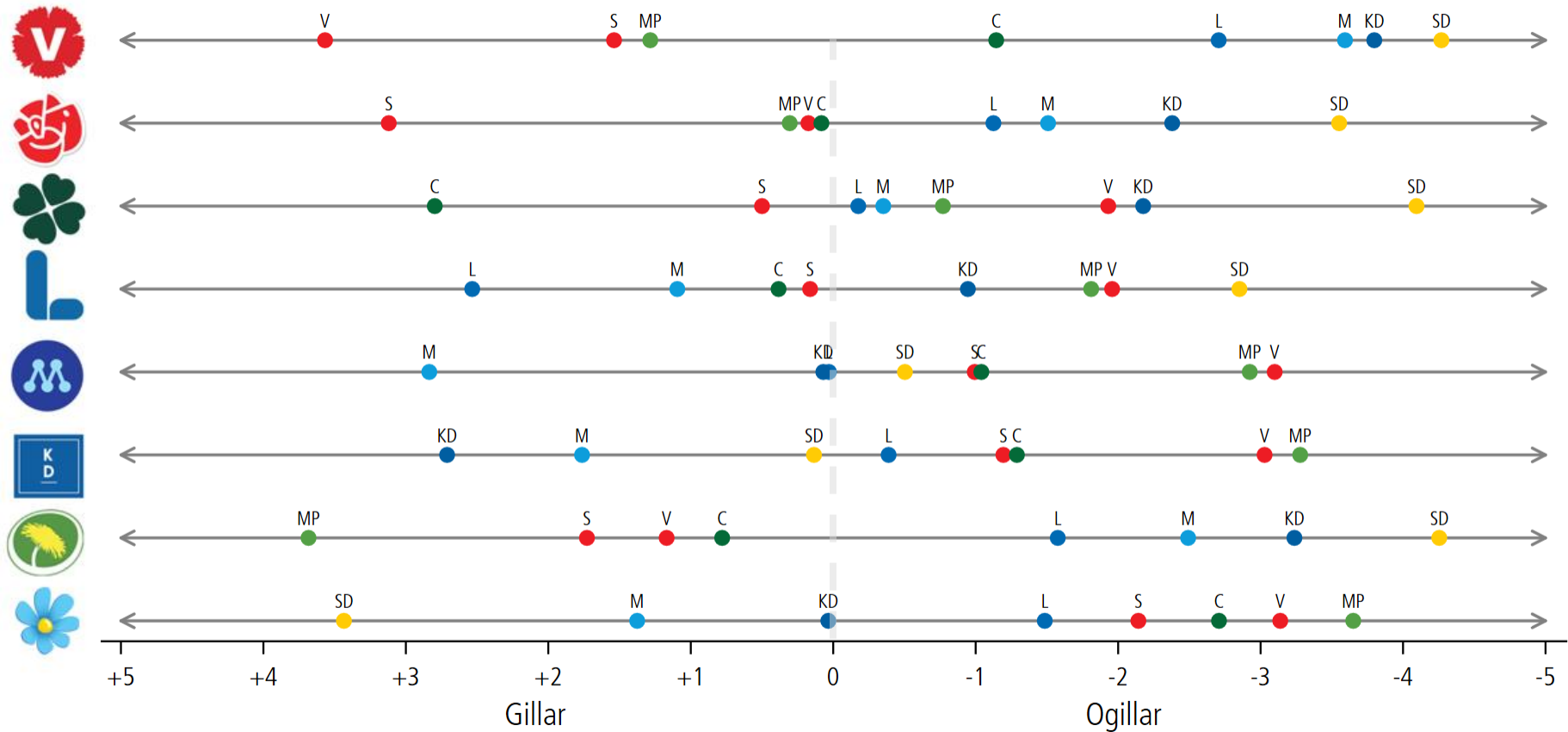
Tabell 14.3 Negativ partiidentifikation i Sverige. Andel väljare som uppger att de *aldrig* skulle rösta på ett visst parti, 2018 och 2022 (procent).

	V	MP	S	C	L	KD	M	SD	FI	Annat	Sum	N
2018	16	7	2	1	0	2	3	56	12	1	100	3 726
2022	19	22	2	2	1	3	2	48	–	1	100	3 243

Källa: Valundersökningarna 2018 och 2022.

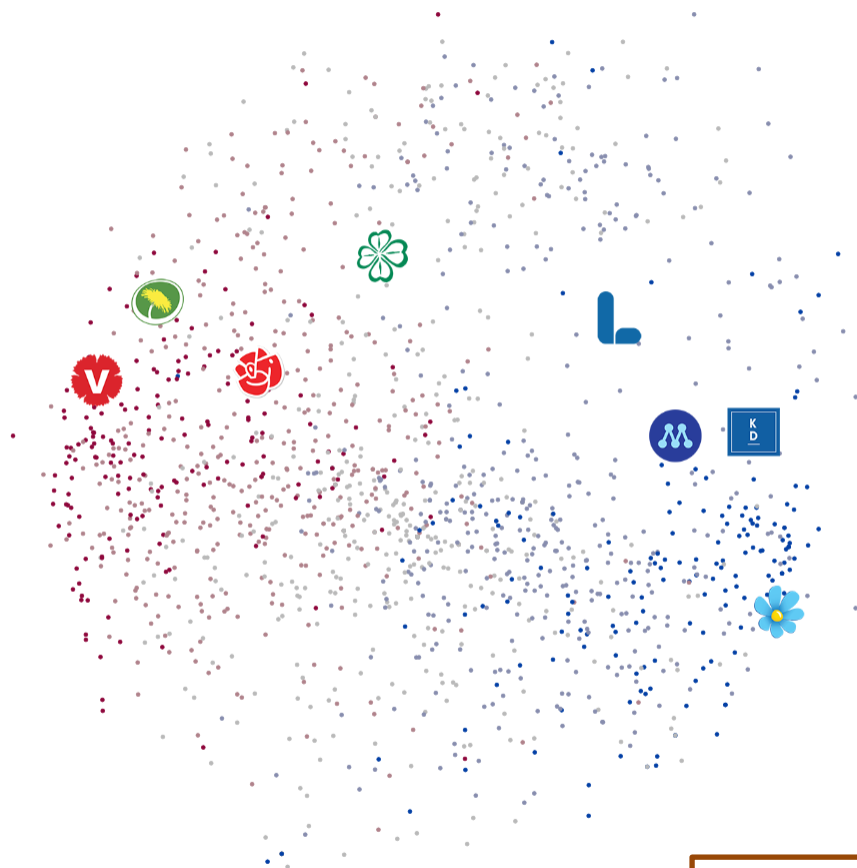
Kommentar: Frågan lyder "Finns det något parti du aldrig skulle rösta på?" I 2022 års valundersökning var Feministiskt Initiativ (FI) inte med som ett eget svarsalternativ. Resultaten har viktats mot de officiella valresultaten.

Partisympatisörernas ogillande och gillande av partier 2023

Källa: Nationella SOM-undersökningen 2023.

2023

Var skulle du placera de olika partierna/partiledarna på nedanstående skala? (ogillar-gillarskala)

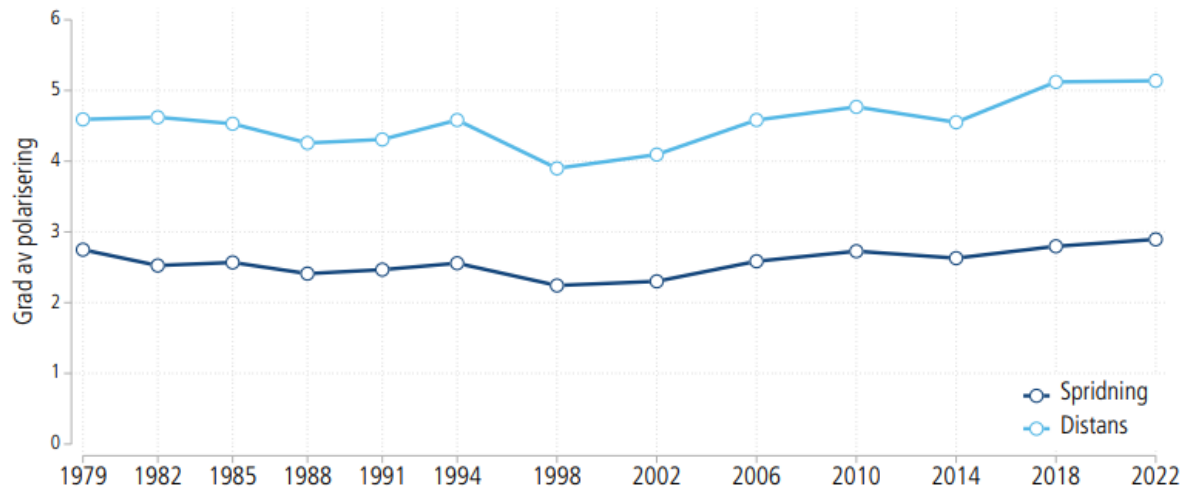
Politisk självplacering

- Klart till vänster
- Något till vänster
- Varken vänster eller höger
- Något till höger
- Klart till höger

Källa: Nationella SOM-undersökningar

Bearbetning: Multidimensionell utvecklingsanalys av svenska folkets evalueringar av partier och ledare på en ogillar-gillarskala (Staffan Betnér)

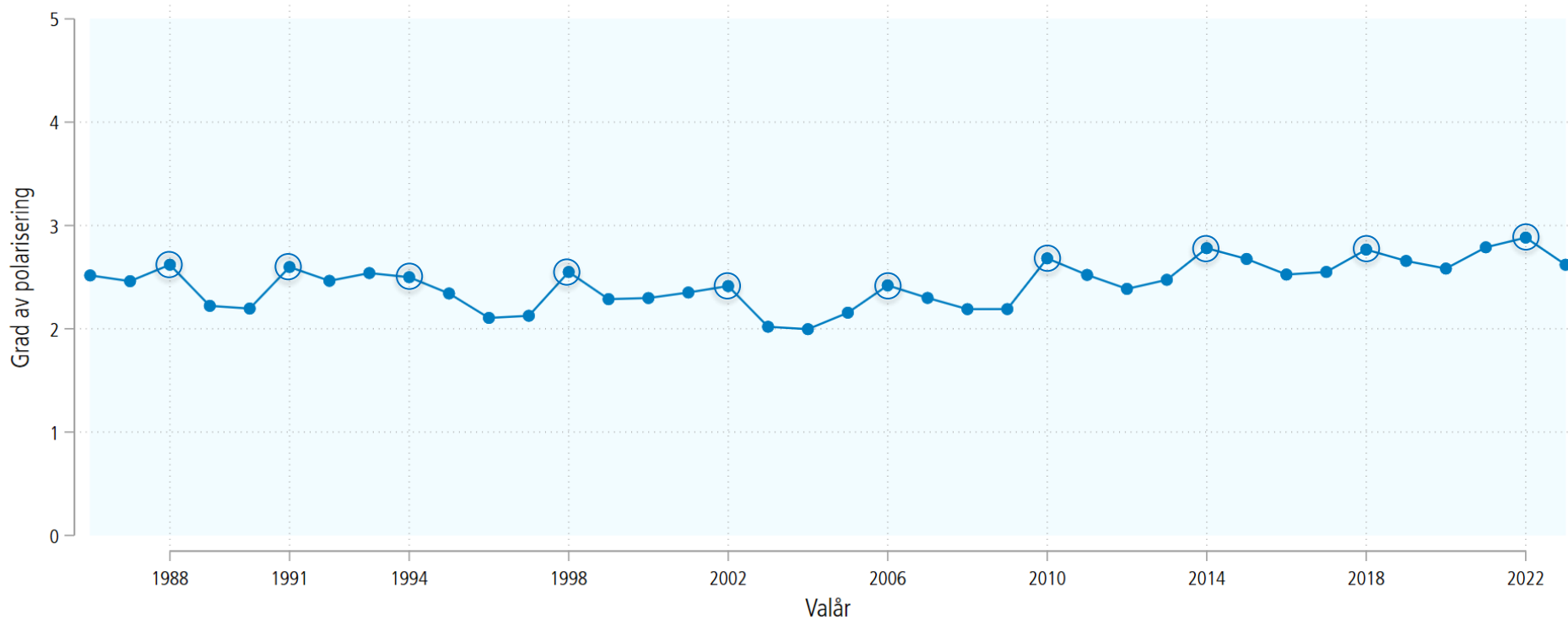
Figur 14.6 Affektiv polarisering i Sverige 1979–2022 (Wagners index för affektiv polarisering).

Källa: Valundersökningar 1979–2022. **Kommentar:** Figuren visar utvecklingen av affektiv polarisering i Sverige med hjälp av Wagners (2020) två ovtakade spridningsmått. Resultaten som bygger på valundersökningarna är viktade mot de officiella valresultaten. De två måtten *Spridning* och *Distans* är hämtat från Wagner (2020). *Spridning* är ett spridningsmått på hur bred variation det finns i väljarnas åsikter över samtliga partier. Ju större skillnader i partiernas gillar-ogillar poäng "inom" varje väljarna, desto större spridning och därmed högre indexvärde. *Distans* representerar medel-distansen från respondentens mest omtyckta parti till de övriga partierna. Ju längre distans, desto högre indexvärde. Se Wagner (2021) för en detaljerad beskrivning.

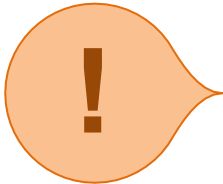
Affektiv polarisering i Sverige 1986-2023

Elektoral cykel: Högre affektiv polarisering under valår

Har den affektiva polariseringen i Sverige ökat?

**Ja, sedan 2002 har den affektiva polariseringen ökat långsamt.
Det är ett nytt rekord i samband med valet 2022.
Men det har varit nästan lika höga nivåer tidigare,
exempelvis 1979 och 1982**

Politikens "tinderkarta"

Ömsesidigt gillande (ÖS) mellan par av partier

Beräknas genom att multiplicera:

Vad **parti A**s väljare tycker om **partiet B** \times Vad **parti B**s väljare tycker om **partiet A**

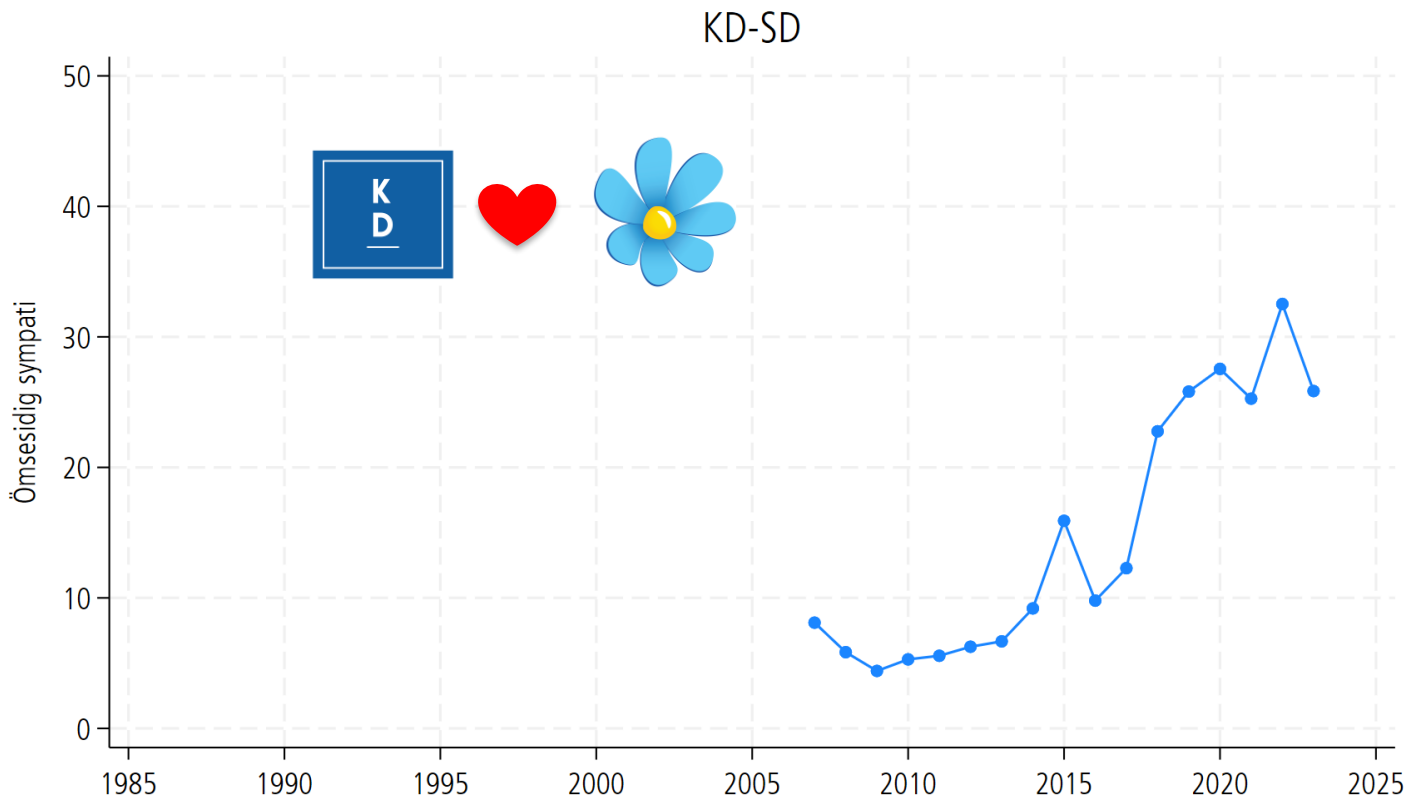
Måttet normeras på Celsiuskt manér mellan 0 (fryspunkt) och 100 (kokhett)

Hela listan 1-28

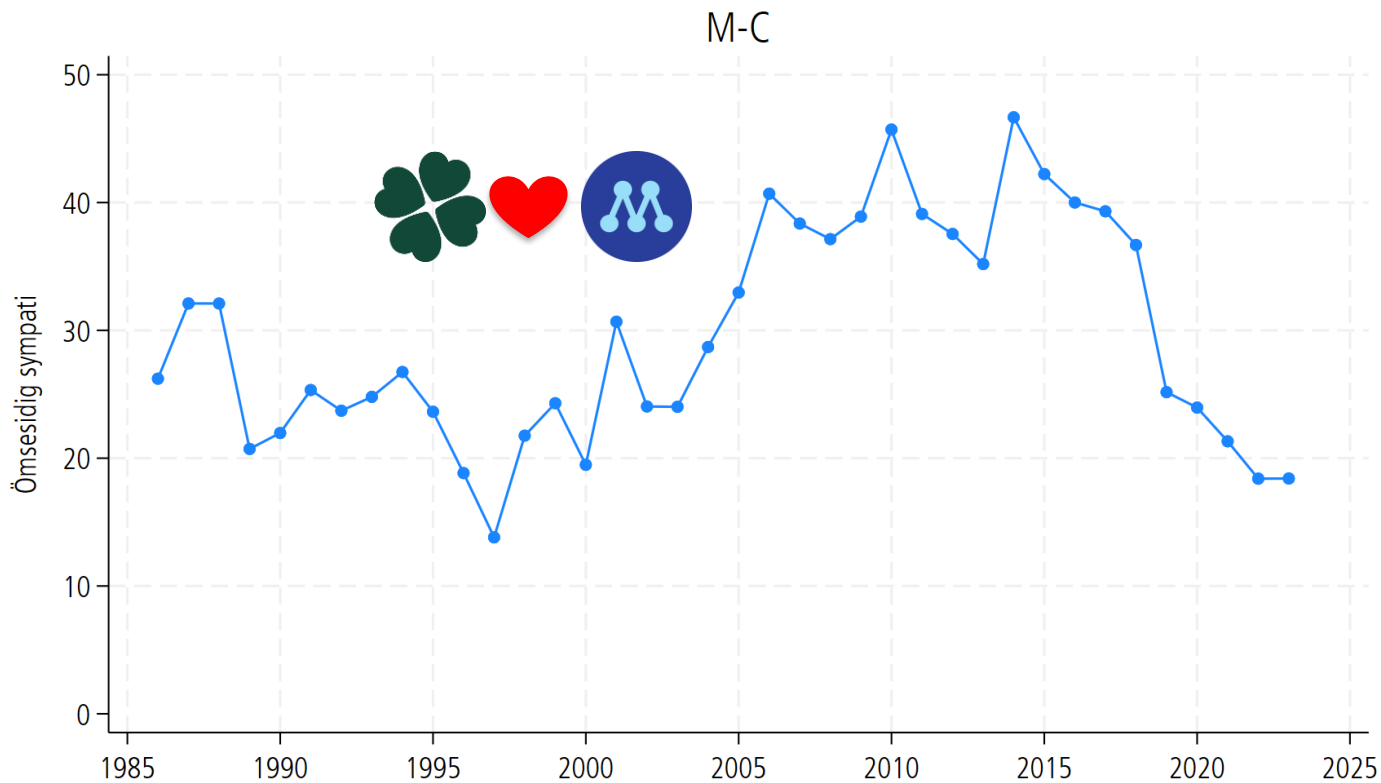
Partisympatisörernas ömsesidiga sympatier för varandras partier (ÖS)

Partipar	ÖS-mått	Rang			
  M-KD	48,2	#1	S-M	12,7	#15
  MP-V	42,7	#2	L-MP	11,2	#16
  MP-S	39,3	#3	C-KD	10,4	#17
V-S	38,3	#4	S-KD	8,0	#18
M-L	38,3	#5	L-SD	7,6	#19
M-SD	36,1	#6	V-L	5,4	#20
C-S	36,1	#7	SD-S	3,8	#21
KD-SD	34,8	#8	M-MP	3,3	#22
C-L	28,6	#9	V-M	2,2	#23
C-MP	25,1	#10	MP-KD	2,2	#24
L-KD	24,3	#11	KD-V	2,0	#25
S-L	21,6	#12	 C-SD	1,9	#26
M-C	18,5	#13	 V-SD	1,0	#27
C-V	13,1	#14	 SD-MP	0,3	#28

Ömsesidiga sympatier i förändring

Ömsesidiga sympatier i förändring

Hur har valet 2022 förändrat väljarnas bild av det politiska landskapet?

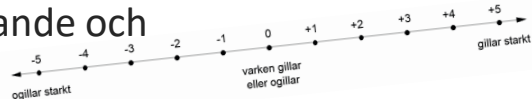

... liberalernas sympatisörer kategoriseras närmare mitten-vänsterblocket än mitten-högerblocket

Mittenpartiernas blocktillhörighet 1988-

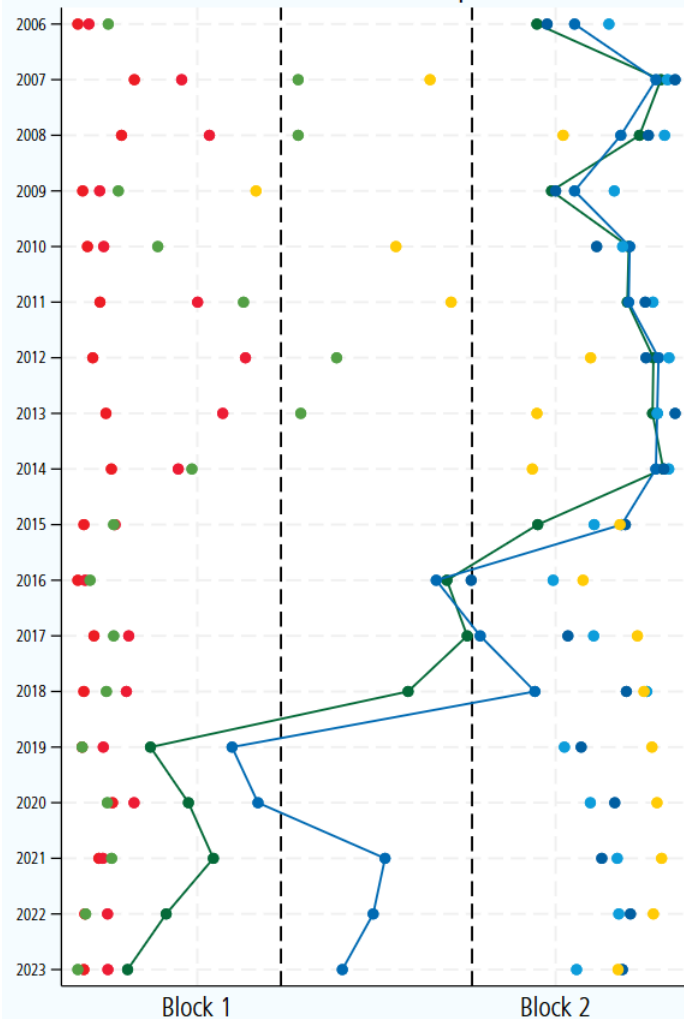
En klusteranalys av väljarnas ogillande och gillande av partierna.

- Indata är väljarnas ogillande och gillande av alla partier

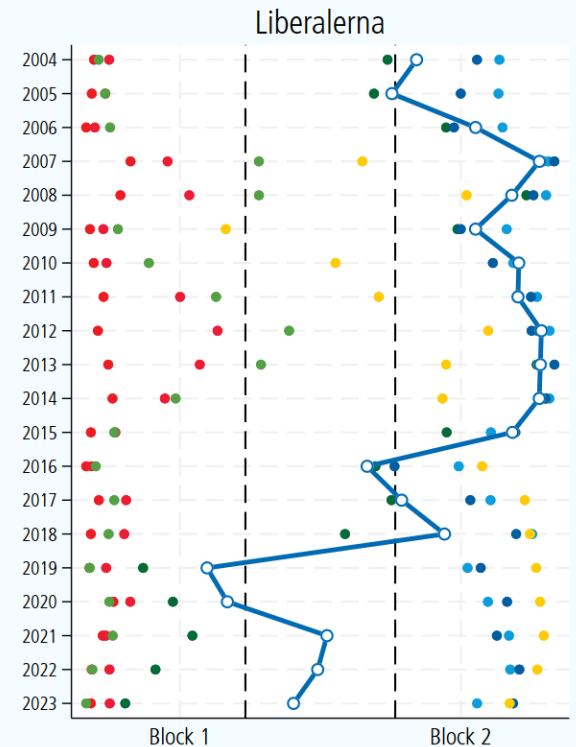
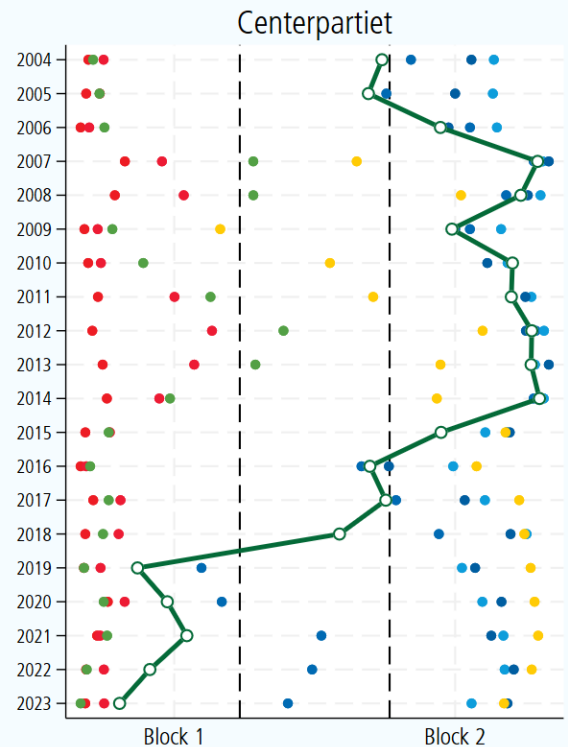
- Bygger på en lösning med **två kluster**
- Partiernas positioner visar sannolikheten för att partiet klassificeras till något av klustren

Två block i svensk politik

Två block i svensk politik under 20 års tid

Källa: Nationella valundersökningar 1988-2022, Nationella SOM-undersökningar 1988-2023.
Totalt antal svarande i analysen är n=98 365.

Väljarnas önskeregeringar

Tabell 17.1 Svenska väljares önskeregeringar 1968-2022 (procent).

År	Socialdemokratisk enpartiregering (a)	Borgerlig koalition (C, L, KD, M/ Alliansen) (b)	Rödgrön koalition (V, S, MP) (c)	Blocköver- skridande regering (d)	Regeringar som inkluderar SD (e)
1968	36	23	3	25	–
1976	29	21	8	19	–
1979	32	27	8	16	–
1985	32	20	10	14	–
1994	24	16	13	31	–
1998	18	15	15	24	–
2002	23	11	14	22	–
2006	15	29	15	24	–
2010	7	40	23	13	–
2014	4	16	21	26	–
2018	2	16	11	37	26
2022	6	25	12	51	23

Källa: Valundersökningarna 1968–2022.

Svenska folkets topp-20 önsker regeringar 2022

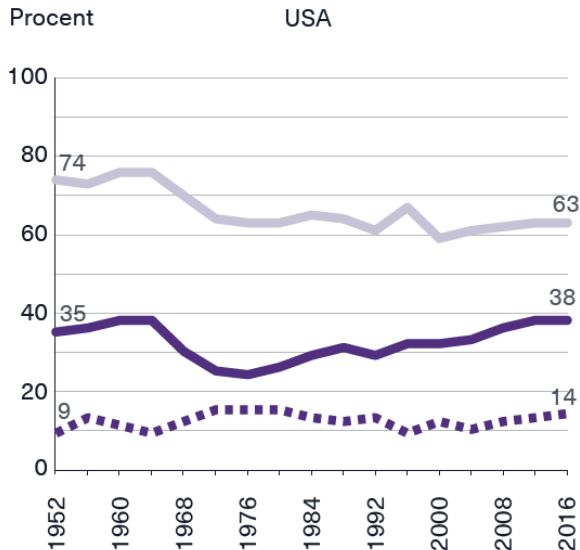
#	Önskad regering	Andel	#	Önskad regering	Andel
#1	V-S-MP	7,6	#11	V-S	3,4
#2	L-KD-M-SD	7,2	#12	C-L-KD-M	3,2
#3	S-C	7,0	#13	S-M	2,0
#4	V-S-C-MP	6,4	#14	S-C-L-MP	2,0
#5	L-KD-M	5,9	#15	S-C-L-M	2,0
#6	S	5,6	#16	S-C-M	1,4
#7	KD-M-SD	5,0	#17	V-S-C-L	1,2
#8	S-C-MP	4,4	#18	S-MP	1,2
#9	S-C-L	4,1	#19	S-M-SD	1,2
#10	V-S-C	4,0	#20	V-S-C-L-MP	1,0

**Förutsättningar för fortsatt stark affektiv
polarisering i Sverige**

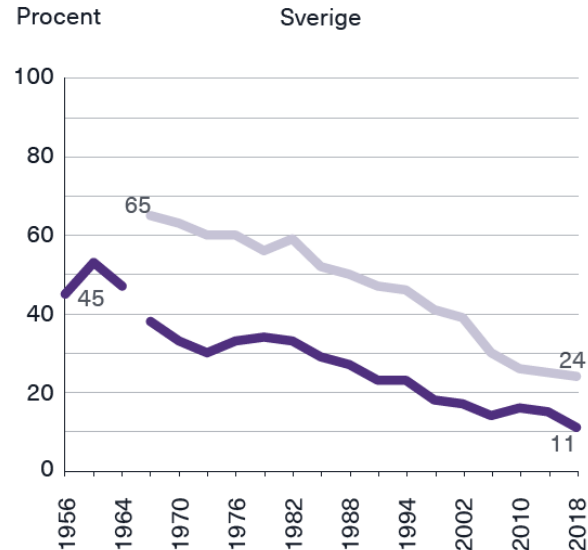
Partiidentifikation i USA och Sverige:

motorn för ideologisk och affektiv polarisering försvagas i Sverige men förstärks i USA

Partianhängarskap som ”motor” för ideologisk och affektiv polarisering är starkare i länder som USA än i länder som Sverige

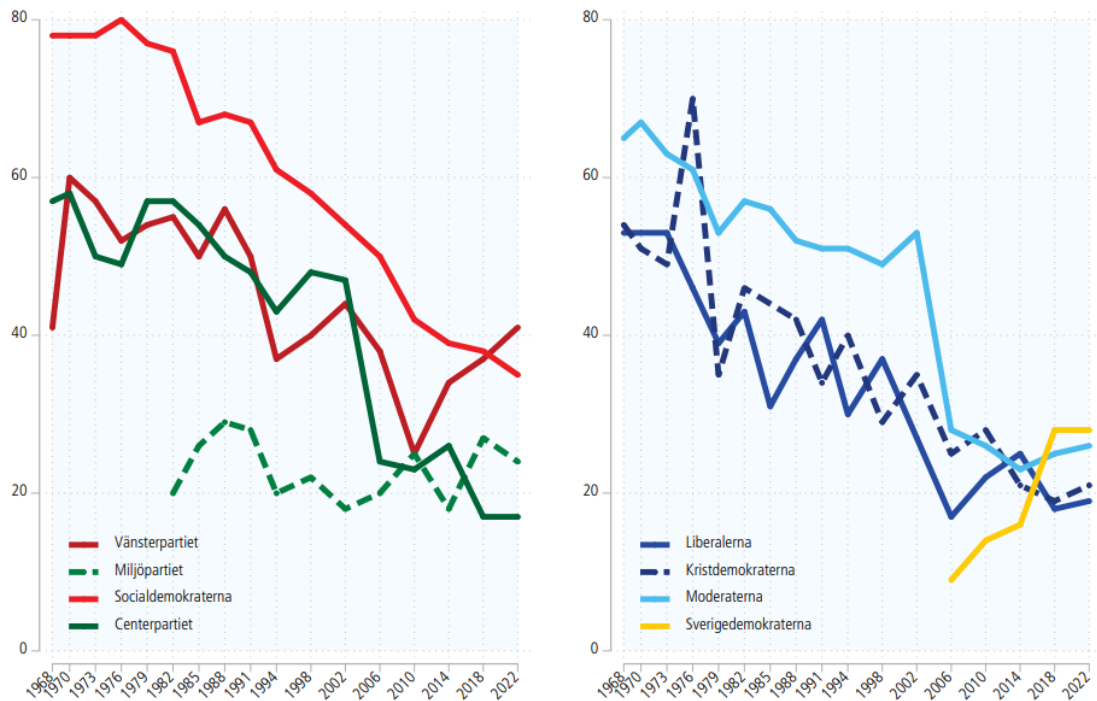

— Partiidentifierade
 — Starkt partiidentifierade
 ···· Oberoende

— Partiidentifierade
 — Starkt partiidentifierade

Figur 29.3 Andel övertygade partianhängare bland partiernas väljare 1968–2022 (procent).

Källa: Valundersökningarna 1960–2022.

Kommentar: Resultaten är hämtade från tabellen 29.3 och visar andelen partiväljare som betraktar sig själva som anhängare av sitt parti.

44 nyskrivna kapitel om svenskt väljarbeteende

(PDF: www.gu.se/valforskning)

Upptakten

Valrörelsen

Partierna

Företrädarna

Väljarna går till beslut

Väljarrörlighet

Effekter av valrörelsen

Energivalet

https://www.gu.se/sites/default/files/2024-05/Valjarna_och_valet.pdf

https://www.gu.se/sites/default/files/2024-05/Valjarna_och_valet.pdf

